Lunchspecial
Water en Bodem Sturend (WBS)

2 november 2026

provincie Gelderland

Weersextremen nemen toe

Eenrichtingsverkeer voor schepen op IJssel door lage waterstand

Het water van de IJssel staat tussen Zutphen en Westervoort zo laag dat Rijkswaterstaat eenrichtingsverkeer heeft ingesteld. Schepen mogen alleen richting Arnhem (en dus richting Duitsland) varen.

Maandag 9 oktober 2023, 11:15

NMI-scenario's: grote gevolgen in
door veranderend klimaat

Heleen Ekker
redacteur Klimaat en Energie

Hitte van vorige week was zonder klimaatverandering vrijwel onmoge
geweest

28 aug 2026 om 05:15
Update: 1 uur geleden

1.3K reacties Delen

Foto ter illustratie. © ANP

Droogte dwingt nieuw
Gelderland: geen gro
voor tuinen en zwem
natuurgebieden

Pim Gerritzen

Verslaggever Zevenaar

10 augustus 2026, 16:45 • Laatste update: 10 augustus 2

NOS Nieuws • Zondag 7 januari 2024, 08:08

Klimaatdilemma voor Nederland: hoe lozen we de rivieren in een steeds hogere zee?

llustratie: zandzakken en bezorgde blikken in Limburg, toen daar in juli 2021 een
osbui viel. Dit zorgde voor veel wateroverlast. © Remko de Waal

ten we massaal zandzakken

NOS Nieuws • Woensdag 17 augustus 2022, 20:48 •
Aangepast donderdag 18 augustus 2022, 03:58

Na hitte en droogte nu wateroverlast in delen Nederland

der, Nu.nl

Urgentie

- Waterbeschikbaarheid
- Waterveiligheid
- Waterkwaliteit
- Druk op de ruimte
- Effecten extremer weer;
  hitte / droogte / overstromingen

Ruimtelijke ordening
met het natuurlijke systeem als basis

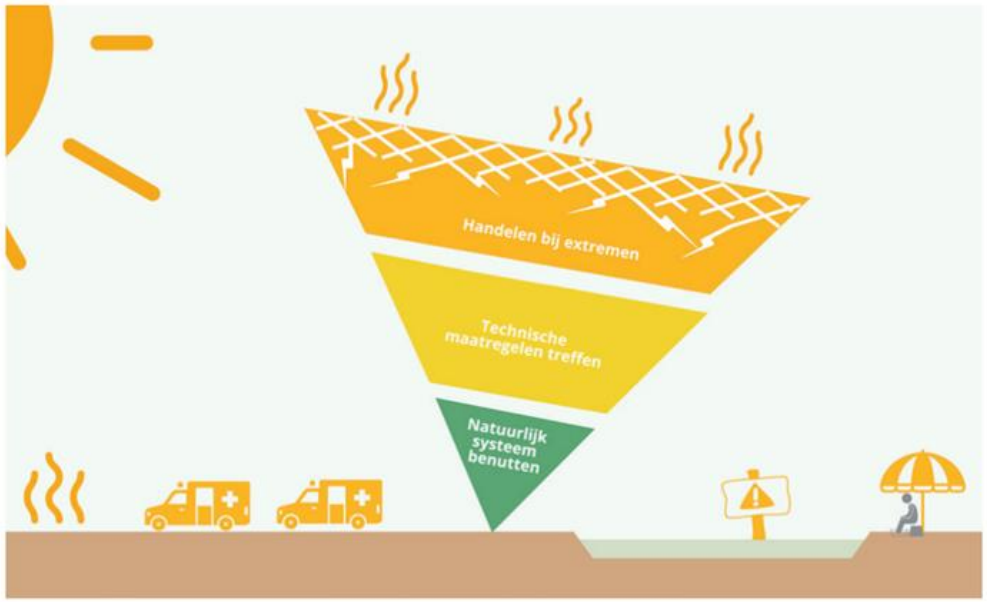

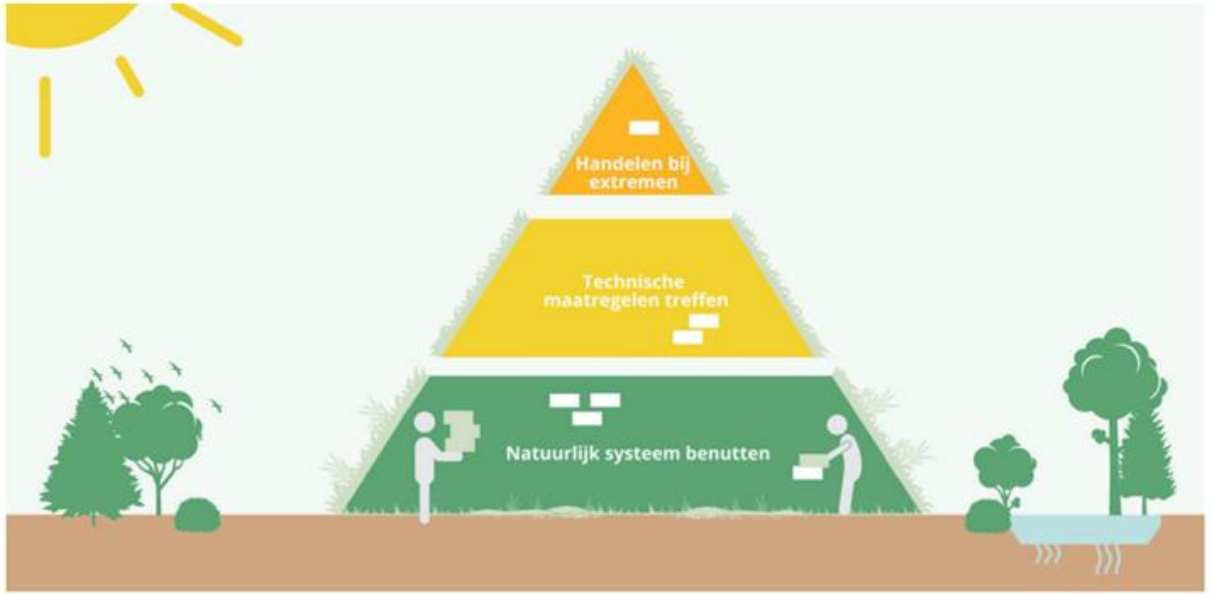

Adaptatiepiramide, CAS

Landelijk > provinciaal

Vertaling 33 structurerende keuzes Rijk naar Handelingsperspectief Gelderland

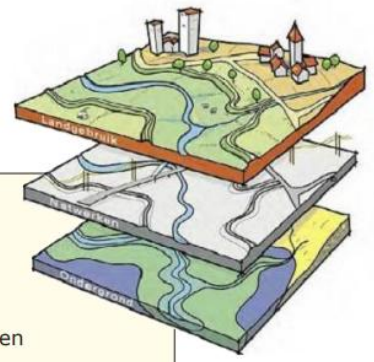

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

> Retouradres Postbus 20901 2500 EX Den Haag

De voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Rijnstraat 8
2515XP Den Haag
Postbus 20901
2500EX Den Haag

T 070-456 0000
F 070-456 1111

Ons kenmerk
IENW/BSK-2022/283041

Bijlage(n)
3

Datum 25 november 2022
Betreft Water en Bodem sturend

Geachte voorzitter,

Deze brief gaat over ons water en onze bodem. Letterlijk de basis van ons bestaan, en daarmee van groot belang voor iedereen. We willen als kabinet meer rekening houden met deze basis, bij besluiten die we nemen over de indeling van ons land. In deze brief vertellen we waarom en hoe.

Water en bodem zijn van grote invloed op ons dagelijks leven. We halen ons drinkwater uit de bodem. De bodem biedt stevigheid, als fundament voor onze wegen en huizen. Is de bodem te nat of juist te droog? Dan merken we dat aan lagere opbrengsten, schade aan de natuur of in de supermarkt aan hogere prijzen. Elk stukje bodem en oppervlaktewater in ons land is in gebruik, soms voor vele doeleinden tegelijk. En niet alleen wat je ziet. Ook onder de grond is het een drukte van jewelste. Buizen, pijpen, kabels, winning van grondstoffen. Op die bodem moeten we zuinig zijn.

Tot duizend jaar geleden pasten de inwoners zich vooral aan de natuurlijke omstandigheden aan. Later veranderde dat, en zorgden we ervoor dat water en bodem zich aan ons aanpasten. Door bijvoorbeeld dijken en sloten aan te leggen. Dat heeft ons land doen groeien. Zo hebben we de voordelen van het wonen in een Delta, zoals goede bereikbaarheid over het water, weten te benutten. Daar zijn we trots op. Het vertrouwen in de maakbaarheid van ons landschap is groot.

Maar inmiddels lopen we steeds vaker tegen de grenzen van het water- en bodemsysteem aan. Bodemdaling en lage waterstanden zorgen voor veel schade aan funderingen van gebouwen en extra onderhoud aan wegen en spoorwegen. Voldoende goed drinkwater is niet langer vanzelfsprekend. Het voortbestaan van planten- en diersoorten staat onder druk. De kwaliteit en beschikbaarheid van water en bodem hebben grote invloed op onze scheepvaart, landbouw, energievoorziening, industrie en natuur.

Bovendien zet het veranderende klimaat alles op scherp. De zeespiegel stijgt. De afgelopen jaren hebben we in korte tijd te maken gehad met grote wateroverlast en extreme droogte. De beelden van de overstromingen in Limburg van juli 2021 hebben we nog scherp voor ogen. Duizenden mensen moesten worden geëvacueerd en het leger werd ingezet. Er was veel materiële schade en er vielen slachtoffers in buurlanden. Deze zomer was het wederom droog. Rivieren stonden zo laag dat scheepvaart werd gehinderd. Oogsten liepen terug. In het westen werden maatregelen genomen om het zoute water weg te houden. Met name op zandgronden in het zuiden en oosten liepen de onttrekkingen van grondwater

Pagina 1 van 32

Bron: Rijksoverheid

Gidsprincipes Water en Bodem Sturend

Zorg voor ruimte voor water
- zorg voor ruimte voor de rivier
- zorg voor ruimte voor toekomstige dijkversterkingen
- zorg voor ruimte voor rivierwater binnendijks
- zorg voor ruimte voor water in regionale systemen

Zorg voor voldoende water
- vergroot de veerkracht van het watersysteem
- maak ruimte om water te bergen en vast te houden
- houd water vast in de bodem
- realiseer een hoger grondwaterpeil rond natuurgebieden
- zorg voor voldoende drinkwaterbronnen
- bespaar water

Zorg voor schoon water en schone bodem
- beperk gebruik van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen
- voorkom nieuwe verontreinigingen
- houd rekening met diffuse verontreinigingen

Zorg voor een vitale en efficiënt geordende bodem
- versterk de regie op de ondergrond
- behoud waardevolle bodems, zorg voor duurzaam bodembeheer
- verminder verstoring van de bodem en zet in op hergebruik
- geef prioriteit aan preventie en sanering bodemverontreiniging
- ga afdekking van de bodem tegen

Zorg voor een groene, klimaatadaptieve gebouwde omgeving
- maak water en bodem sturend voor locatiekeuzes en inrichting
- houd locaties toekomstige waterberging, rivierafvoer en dijkversterking vrij van bebouwing
- bouw klimaatadaptief en natuurinclusief
- streef naar minder netto-landgebruik voor ontwikkelingen

Bron: Deltares, BoschSlabbers

Focus

WBS-team
- Water
- Klimaatadaptatie
- Bodem
- Ruimte
- …

Water- en Bodemsysteem aan de basis van Ruimtelijke Ordening

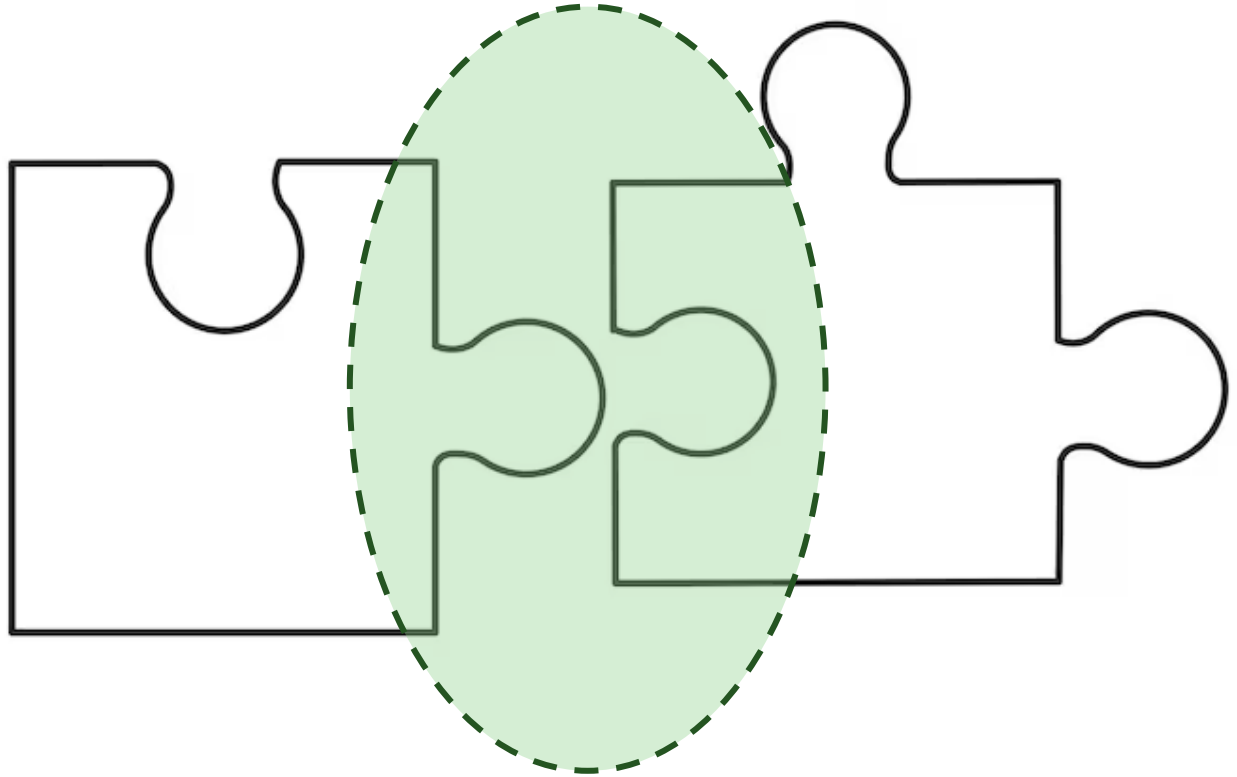

Doelstellingen

Water en bodem staan aan de basis van onze ruimtelijke inrichting en keuzes.

1. Water en Bodem als basis in de provinciale organisatie **borgen** op strategisch, tactisch en operationeel niveau. Inclusief **monitoring**.

2. **Leertraject** en bijbehorende producten faciliteren

1. Borgen

Strategisch: [ontwerp omgevingsvisie]

1. Onderdeel van Gelderse ruimtelijke hoofdstructuur;
2. Opgenomen in regioparagrafen;
3. Opgenomen in beleidsthema's.

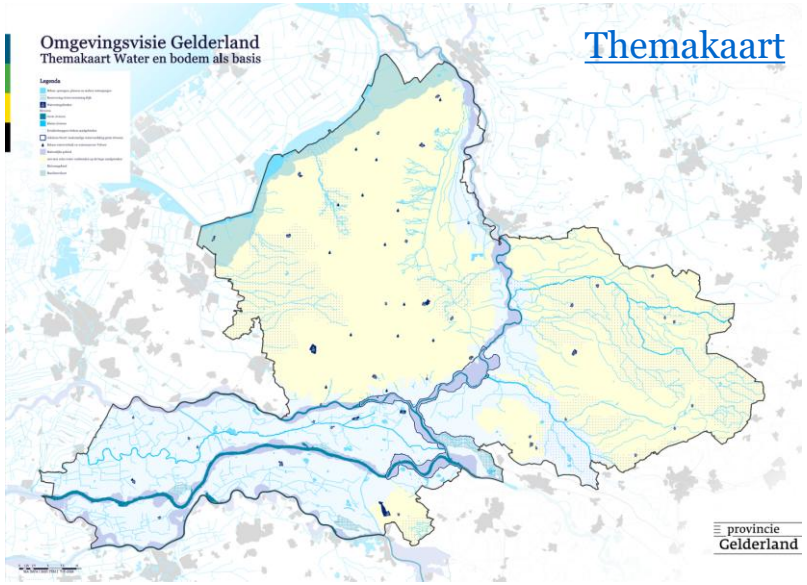

[Themakaart]

3.1 Water en bodem als basis

Draagt bij aan:

1. Klimaatbestendige leefomgeving: In 2050 is de leefomgeving klimaatbestendig ingericht en bestand tegen hitte, droogte, wateroverlast, overstromingen en andere extreme weersomstandigheden.

2. Robuuste natuur en hoge biodiversiteit: In 2050 is de natuur robuust en de biodiversiteit hoog dankzij schone lucht, voldoende en schoon water en een gezonde bodem als basis.

3. Voldoende en schoon drinkwater: In 2050 is via een duurzaam water- en bodemsysteem voor alle inwoners voldoende schoon drinkwater geborgd en het zoetwater voor alle maatschappelijke functies schoon.

Water en bodem als basis betekent vooruitkijken en duurzaam investeren. Het is noodzakelijk water zo lang mogelijk vast te houden, laagwaterstanden zo hoog mogelijk te houden en de afvoercapaciteit van de rivieren te vergroten. Doen we dit nu niet of wachten we hier te lang mee, dan ontstaat er meer schade aan natuur, landbouwopbrengsten, steden en dorpen. We hanteren het principe van niet-afwentelen om te voorkomen dat problemen doorschuiven naar de toekomst, een ander gebied, of volgende generaties. Water en bodem als basis geldt als randvoorwaarde voor ruimtelijke ontwikkelingen. Dit betekent dat ruimtelijke ontwikkelingen aansluiten bij de werking van een robuust water- en bodemsysteem.

Voor heel Gelderland brengen we in beeld waar risico's zitten voor functies, zoals woningen, werklocaties en wegen. We stellen samen met gemeenten en waterschappen per regio een signaleringskaart op (naar voorbeeld van de Achterhoek). In 2028 is er voor elke regio een signaleringkaart. We gebruiken de signaleringskaarten in eerste instantie om ons eigen beleid op te toetsen

1. Borgen

Tactisch: beleidsprogramma's

1. Themaprogrammering
2. Regioprogrammering
3. Gebiedsprocessen

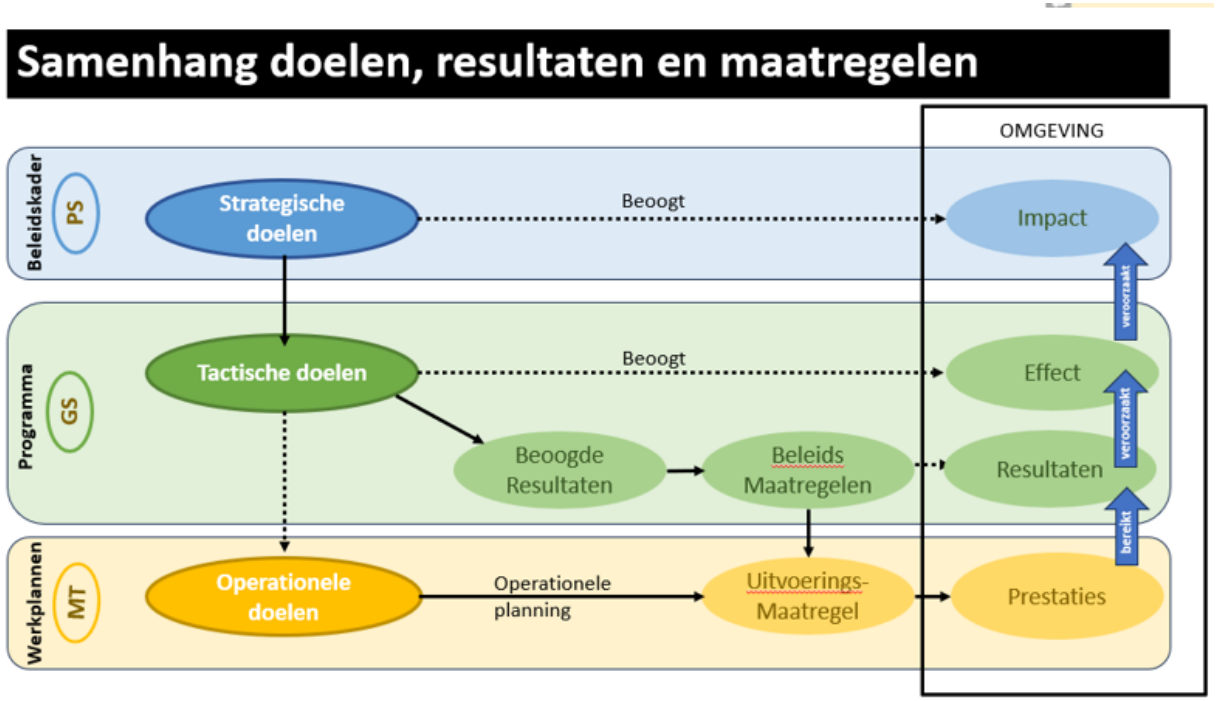

2. Leertraject; doelen

Kennis delen via een praktijkgids die kan helpen bij het borgen van WBS in visies, beleid, programma's, projecten en processen

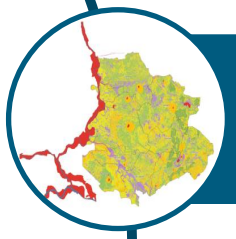

Ondersteuning bieden door middel van praktische hulpmiddelen en advies op maat

Samen leren door ervaringen uit te wisselen met andere organisaties binnen een Lerend Netwerk (CoP)

Samenwerken met relevante bodem, water- en klimaatnetwerken, zoals het Gelders Ondergrond Overleg (GOO)

Bronnen: GrondRR, H+N+S, GOO

Doelgroep
Ambtenaren en bestuurders die in het
ruimtelijke domein voor integrale keuzes staan.

Hoe in te zetten?
Op regionaal niveau en via gebiedsprocessen.

2. Leertraject; praktische hulpmiddelen

Op alfabetische volgorde.

1. Carrouselsessie

2. Handelingsperspectief Gelderland

3. Masterclasses

4. Praktijkgids (volgt nog)

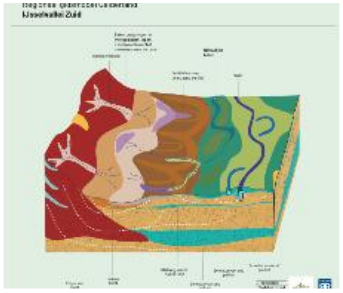

5. Regionale Gidsmodellen

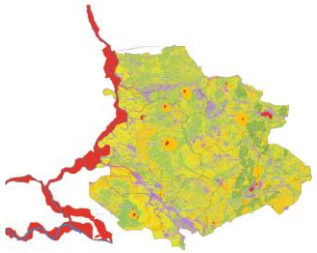

6. Signaleringskaarten

7. Visies 2120 en Toekomstbeeld 2100

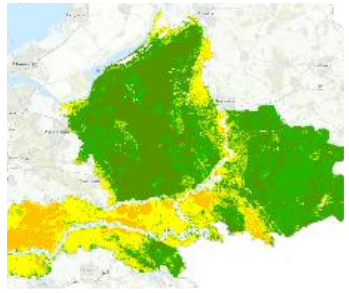

8. Water- en Bodemkompas

Bronnen: GrondRR (1,3, 4,5) Deltares, BoschSlabbers (2), H+N+S(6), WUR (7).

2. Leertraject; kennispool

Bestaat uit adviseurs van bureaus en kennisinstellingen, die kunnen ondersteunen bij het borgen van WBS in beleid (visie & programma) en gebiedsontwikkeling (gebiedsproces of project).

Kennispool

Ondersteuning is maatwerk en kan bestaan uit:

- **Meedenken** WBS vanaf de start kunt meenemen;
- **Organiseren** van een carrouselsessie; verdiepende masterclass (ambtelijk en/of bestuurlijk)
- **Inhoudelijk adviseren** tijdens een werksessie in de (pré)oriëntatiefase van een gebiedsproces

2. Leertraject; Lerend Netwerk (CoP)

- Samen leren, praktijkervaringen delen en elkaar inspireren
- Voor organisaties en experts uit de praktijk. Bijvoorbeeld gemeenten, waterschappen, omgevingsdiensten en regioteams.
- Het GOO coördineert dit kennisplatform waarbij provincie faciliteert.
- Terugblik laatste CoP-bijeenkomst WBS

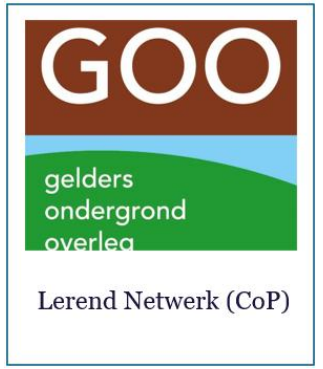

3. Verkenning Ruimtelijke en Financiële impact

Meer weten?

- Praktische hulpmiddelen
- Water en Bodem Sturend
- Ontwerp omgevingsvisie Gelderland
- Klimaatadaptatie in Gelderland

Klimaatadaptatie in Gelderland
4.240 volgers
2 mnd • Bewerkt •

Kom je kijken ❓ Expositie 'Water en bodem sturend' in het Huis der Provincie in Arnhem.

De afgelopen 150 jaar hebben we water en bodem steeds meer aangepast aan onze wensen. Dat leverde ons veel op, maar bracht ook het natuurlijke systeem uit balans. Hoe zorgen we dat water en bodem weer de basis vormen voor hoe we bouwen 🏗️ en inrichten? Dat de bodem weer kan werken als een spons: water vasthouden als het kan en afvoeren als het moet. En wat betekent dat voor jouw werk?

In Atelier Gelderland ontdek je:
❓ het 'waarom' achter water en bodem sturend
🧽 hoe de bodem weer als spons kan werken
📄 welke praktische hulpmiddelen jij direct kunt gebruiken

Laat je inspireren en bouw mee aan een toekomstbestendig Gelderland.

📍 Huis der Provincie, Arnhem
🗓️ te zien t/m 29 juni 2026

🔗 Ontdek de hulpmiddelen ook online via de link in het commentaar👇
👀 Voor een impressie van de expositie bekijk het filmpje via de link in het commentaar👇

#klimaatadaptatie #water #bodem #toekomstbestendig

U en 34 anderen 5 commentaren • 2 reposts